

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Acta et decreta

Hieronymus von Croaria

[Hagenau], 11. Apr. 1500

Sessio prima

[urn:nbn:de:bsz:31-313501](#)

Sessio prima

In primis solenni processione astante cum missis et habitis tam reue
rendissimorum dominorum cardinalium et archiepiscoporum, episcoporum electorum abba
rum et aliorum platorum cetero copioso missam de sancto spiritu in ecclesia
Iordanie, solemniter celebravimus, et per religiosum virum fratrem Jo
hannem de Uercellis sacre theologie magistrum priorem priorum
de parvitate Bellitium, docebat procuratorem ordinis Cluniacensium, pro
nunciatum est sermo ad clerum patinens ad materialia, et reuerendissimum pre
dictum dominum Fraciscum sanctorum Cosme et Damiani cardinalis predictorum pul
pito ligneo quem ascendit hecuba alta et intelligibili voce proutus. Sa
cra illius dominus noster papa sacro approbante et ictu statuit sessiones
tenendas die veneris, xvij, huius mensis: dicitur et super quibus omnibus et singu
lis magister Iohannes de scribanis procurator fiscalis alta et intelligibili
voce per phonotarios domini nostri pape et clericos et notariorum
camere apostolice pergit fieri publicum et publica instrumenta
ad perpetuam rel memoriam.

Sessio prima.

De Veneris sextadecima

Mensis novembri anno indictione et pontificatu quo supra
sacra et universaliter modo in ecclesia Constantiensi presiden
te prefato domino papae: solemniter congregata celebrataque missa de spiri
tu sancto et reuerendissimum in christo patrem dominum Iordanum episcopum Alz
banum, sancte romane ecclesie cardinali de visionis vulgariter nun
cupatum, catallisq; letanis et alijs deuotis orationibus proporectis ad
deum. Idem dominus noster papa inchoans Veritatem diligite Zach.
viiij. ca. Et adducens auctoritates noui testetis testamenti allocu
tus est synodum exhortans omnes ad meditandum et solerter institendum
super ordinandas his que ad ecclesi pacem et statum pertinent, quo ser
mone plesto reuerendissimum in christo pater dominus Fraciscus sanctorum
Cosme et Damiani diaconus cardinalis Florentius, vulgariter
nuncupatus stans in thalamo eminenti ubi dicitur dominus non sedebat alta
et intelligibili voce legit cedulam sequentem videlicet,
Iohannes episcopus seruus servorum dei ad futuram ret memoriam intenden
tes ad executionem eorumque per felicis recordationis Alexandri papaz

Bulla cōuocatiōis cōcilii

quintū p̄decessorem nostrū in Pisano cōcilio decreta fuerūt circa
cōuocationē cōciliū generalis iterū facienda dum al's p̄sens con-
ciliū cōuocauim⁹ p̄g līras nr̄as q̄x tenorē h̄ duxim⁹ inserēdū,

Bulla cōuocationis conciliū,

Johānes ep̄s seru⁹ fuor⁹ dei ad futurā rel memorias
anī pl̄i prompto corde ⁊ efficacē desiderio int̄ēdētes ea libēter or-
dinam⁹ ⁊ querim⁹ p̄ que hmōl par ⁊ exaltatio tranquillitatis me-
rito valeat p̄mereri. Dūdum siq̄dem felicis recordatiōis Alexā-
dri pape, v. antecessor noster in sacro Pisano cōcilio tūc presidēs
ex q̄busdā magnis ⁊ arduis causis cundē mouētib⁹ l̄po approbā-
te concilio. Inter cetera decreuit iterū generale cōciliū ex tunc
ad terminū p̄ se vel successorem suū in loco de quo sibi vel eidem
successori videreſ fore solēniter cōuocandū Idemq; p̄decessor ea
q̄ circa cōfirmationem eccl̄ie expedienda restabant tunc suspen-
dit ipsiusq; cōciliū usq; ad tempus trienniū p̄fatuz p̄tinuandū
statuit ⁊ progauiit. Postmodū h̄o l̄po Alexandro p̄decessore s̄z
cut deo placuit vlt̄a functo nobisq; dñiua fauente clementia ad
apicē sumi apl̄atus assumptis cum tempus trienniū iam aduer-
rat ⁊ nos p̄ vestigia eius p̄decessoris incedere ⁊ ordinatiōem p̄fa-
tam ab eo in cōcilio factam vt preferit puro corde ⁊ recta voluntate
adimplere p̄peremus q̄busdam rationib⁹ tunc expressis aīm nr̄m
mouētib⁹ conciliū hmōl in romana vr̄be que paulo ante d̄ man-
ib⁹ hostiū recuperata p̄sentia nr̄am p̄ culis conseruatione plur̄
mū flagitabat debito tpe cōuocauim⁹, verum q̄ veniente post
ea tēpore constituto platī ⁊ ceteri q̄ hmōl cōcilio iteresse debebat
nequaq; in tāto numero h̄uererunt q̄stum rerum agendarū mag-
nitudō requirere videbaſ nos p̄ alias progationes p̄ nos factas
tandē cōciliū l̄pm ad mensem decembris nunc p̄sentem solenni-
ter progauiimus ac celebrandū statulim⁹. Locū aut̄ infra certū tē-
pus reliquim⁹ declarandū vt interim sup eo maturlus consulere
mus. Post hec h̄o infra dictum tēpus nōdū elapsum per līras
charissimi in christo filij nr̄i Sigismundi electi in regem romas-
norū ⁊ H̄ugarie regis illustris instantissime req̄siti vt non p̄ero-
remus in declaratione hmōl loci p̄ concilio faciendo; sed tam in

Bulla cōuocatiōis cōciliī

declaratiōe loci p̄dicti quā etiā in tpe dicti cōciliū celebrādī supse
dere velle⁹ donec īpē nūctos suos sup h̄ instructos ad nrām p̄
sentia destinaret. Nos votis eiusdē regi⁹ q̄ zelo deuotiois ⁊ puris
tate fideli emanare ⁊ spicilebam⁹ annuetes aduētū p̄fator⁹ nūctoꝝ
q̄s de venerabiliū fratrū nr̄or sancte romane ecclie cardinalium⁹
⁊ platoꝝ q̄ rome i generali historio ad h̄ vocati fuerū voluntate
p̄filio ⁊ assensu duxim⁹ expectandū. H̄inde cum post romane yr
bis miserabile casū ad nos tunc apud Florentiā existentes nūctij
accessissent: ⁊ ex pte eiusdē regis multa nob̄ circa materiaꝝ sugges
sissent, eorū auditis relatib⁹ p̄ pleniori expeditiōe dlectos filios
nr̄os Anthoniū sancte Ceciliæ p̄sbyter⁹ ⁊ Fran. sacerdot⁹ Losme ⁊
Dalmati sancte romane ecclie cardinales cuꝝ plena p̄te super
hm̄i electiōe loci ⁊ deputatiōe tpiſ ac simul cū eis dlectū ecclie
filii nr̄m nobilē virū Danuelē chisolaren⁹, anlitemstantino
politanū ad p̄sentia eiusdē regis transmisim⁹: q̄ ad eū venientes
tādem de īpīus regis cōsilio ⁊ assensu cluitatē Cōstātien⁹, p̄uincie
Waguntinē⁹, p̄ loco hm̄i cōciliū celebrandi concorditer eleger
runt ac tempore ad int̄stantiū hm̄i conciliū statuerūt dīcē primā
mēsis nouemb̄is p̄xime venturi. Deinde p̄ nos q̄ p̄ q̄busdam ar
diis ⁊ magnis negociis cū eodē rege iuxta nr̄m ⁊ ip̄i desideriuz
p̄sonaliter cōueniētes certificati ab eo de abilitate ⁊ securitate cl
uitatis Lōstantie antedicta quā securitatē īpē rex se p̄stitutum in
īpo cōcilio p̄sonaliter affuturū pollicet: volentes ⁊ ab int̄imis cu
p̄tētes: vt p̄fata celebratio cōciliū salubriter impleat: ⁊ optatū cōse
quā effectū hm̄i electionē loci ⁊ tpiſ vt p̄fert factam autoritatem
ap̄līca tenore p̄sentiu. De eorundē fratrū cōsilio ⁊ assensi ratifica
mus: approbam⁹: ⁊ confirmam⁹: ac ei ap̄līci roboris adiūcum⁹ firmi
tate p̄fatuū cōciliū In cluitate p̄dicta Cōstātien⁹, die p̄ma men
sis nouemb̄is p̄xime venturi int̄stantū ⁊ auctore dño exiſtie cele
brandū, eadē auctoritate ⁊ assensi barū serie statulim⁹ p̄nūctiam⁹ ⁊
decernim⁹ venerabiles fratres nr̄os patriarchas archiep̄os, ep̄os
⁊ dlectos filios abbates ⁊ ceteros eccliaꝝ ⁊ monasterior⁹ prela
tos horat̄es ⁊ monētes ac in p̄tute p̄stīti iuramenti et sācte obe
dientie eisdē mādantes q̄tenus p̄sonaliter necnō charissimos in
xp̄o reges ⁊ nobilis viros, p̄incipes: duces, marchiones ⁊ alio
os q̄ hm̄i cōsilio interesse debet; vel qui p̄desse possunt, quo quo

modo p vñscera charitat̄ dñi nři ieu xp̄i inuitātes & exhortātes
quaten⁹ p pace ecclie & oīm christianoꝝ etiā psonaliter. vel si pso
naliter nō possūt p solēnes oratores cōgruo tpe pcello debeat in-
teresse vt sic ḡgregata fidelū multitudine coplosa ea q̄ in eodē cō
elio agēda inçubūt deo auctore & adiutorie salubriter ordinetur.
Nulli g omnino hoīm liceat hāc paginā nr̄e ratificatiōis appro-
bationis: ḡfirmatiōis: pñuclatiōis: & decreti infringere, vel ei au-
su temerariꝝ traenire. Si q̄s aut̄ h̄ appetere pñupserit: indulg-
nationē oipotentis dei: & beatoꝝ petri & pauli aploꝝ el̄ se noue-
rit incursum. Datū lanꝝ. v. id decēbris pñtificat̄ nr̄i āno q̄nto,

Bubinde cū venerabiliſibꝫ fratrlbꝫ nr̄is sacte romane
ecclie cardinalibꝫ & nr̄a curia ad hāc ciuita-
tē Cōstatiūn. venim⁹ tpe pñstituto & nūc p dei grāz h̄ existētes cuꝝ
hulꝫ sacre synodi pñfilo inſedim⁹ inſiſtere ad pacē exaltationē & re-
formatiōez ecclie & trāquillitatē populi christiani.

Et q̄ in hac re tā ardua non est pñrīs vñrlbꝫ aliquid pñsumenduz
sed del adiutorio pñfendū: Ideo a cultu dñi inchoātes hoc
sacro approbāte cōcllio ordinauiim⁹ q̄ hac ip̄a die specialis missa
sa ad hec pñstituta dlcereſ ſicut p dei grām nūc celebrata ē: quam
etiā statulim⁹ ī bac & ſingulis alijs collegiatis ecclījs ſecularibꝫ &
regularibꝫ hulꝫ ciuitatis ſentel in hebdomada: vñdeſ feria. v. hoc
sacro pñfilo durante collegialiter celebrari. et ut eo feruent̄ hulꝫ
ſacre celebratiōi fideles inſitāt q̄ ampliori grē munere ſenserint
ſe refectos oībꝫ vere penitētibꝫ & pñfessis vñdeſ ſacerdotibꝫ dictas
missas celebrantibꝫ p ſingulis missis vñ annū. intereffentibꝫ vo-
gl̄. dies de inſunctis eis penitētis in dño relaxem⁹. Ad cul̄ etiā
missa celebratiōez exhortamur venerabiles frēs nr̄os ſacte roma-
ne ecclie cardiales necnō patrlorchaſ archiepōſ epōſ & dlectos
filios abbates: ceterosq; ſacerdotes pñtitutoſ vt & ip̄i ad impetrā-
dū pdictū dñi inū auxiliū cū denotione ſingulis septimantis pñl-
ctam missam celebreſ ſemel q̄bꝫ celebrantibꝫ & celebrationi inter-
effentibꝫ ſilēs indulgētias elargimur. Exhortamur etiam in dño
oēs & ſingulos q̄ xp̄i nomie gloriat̄ vt ad obtinendā optatā con-
ſumationē tāte rei diligēter inſtant orationsbꝫ ſeſunyis elemoſy-
niſ: & de alijs pñs opibꝫ de exorta & epoꝝ hūilitate plaçal̄ dig-
net felicem exitū hulꝫ ſacre congregatiōi concedere.

Bessio prima

Preterea considerates quod principium agendum in concilio generali fin laudabiles consuetudines antiquorum oscillatorum esse debet de his que concernunt catholicam fidem et attendentes quod talia propter summam arduitatem exigant diligentiam temporis sufficiens et studiis exhortamur oes habentes percuti sacrum liraz ut diligenter seculi et cum alijs illa cogitent at tractent quod eis videbunt ad hanc rem illas opportuna et quam primum comode poterint illa ad nratz et hmoi sacre synodi noticiae publicent ut tempore oportuno possint ea determinari quod videbunt tenenda vel repudianda, pruilitate et incremento spiritus catholicice fideliter specialiter distinguant circa nonnullos errores quia certis temporibus dicuntur in nonnullis ptibus pullulasse et maxime circa illos quod etiū dicuntur habuisse a quodā Johāne wicleff. Insup etiā exhortamur oes catholicos hinc congregatos et alios ad hanc synodum veteros ut velint diligenter cogitare et pseque ad nos et eadē sacra synodum producere ea quod possit etiam et congregatio catholicorum ad debil tam reformationem et optatā trahillitatem deo iuuante pluci Nostrarū nanc intentionis et voluntatis est ut omnes hac de causa congregati cum omnimoda libertate possint dicere prulere et facere oīa singula quod pmissis putauerint pertinere.

Ut autem nos sit modus quod in hunc facte synodum processu seruādus est tam quod ad ea quod dicenda et determinanda erit quod quo ad sensum et genus et more et compositionem, putamus in hoc recurrendū ad obseruandas antiquas patrum quod maxime colliguntur ex canone Tolletani concilij cuius tenore duplex hic inserendū.

In loco benedictionis cōsedentes dominus sacerdotes nullus debet aut indiscretis vocib⁹ p̄strepere aut quibuslibet tumultib⁹ perturbare, nullus etiā falsis vanisylris libo vel quod est deterius obstinatis disceptatiōib⁹ tumultuosas voces effundere. Si quis enim ut ait apostolus putat se religiosum non refrenas linguam suam sed seduces cor suum huius vana est religio. Cultus enim suus iustitia perdit quoniam silentium iudicij obserpentium turbatio confundit dicitur prophetam. Erit enim cultus iusticie silentium. Debet ergo qualquis aut presidentium consultacionibus agit: aut ab accusantium parte pponitur sic intissimaverborū relatione pferri ut nec perturbosis vocibus sensus audientium conturbent nec iudicij vigorem.

Prima sessio

Datum multu enemēt. Quicūq; ḡi p̄uētu p̄ciliū hec q̄ p̄missa sūt v̄o
landa crediderit et p̄tra hoc interdicto aut tumultu aut tumultujs
vel risib; p̄ciliū perturbatur et iuxta legis diuine edictū quo p̄cipit
ejcere derisores et exhibit cū eo iurgiū cū om̄i dedecore a p̄fessione
abstractus a coīcetu recedat et triū diez excōicationis suā ferat.
Et qm̄ cōter p̄tingere p̄t q̄ aliqui ex p̄fessionib; nō erūt in sedis
bus debitib; collocati eodē sacro approbāte p̄cilio decreuimus q̄
ex sessione h̄mōl nulli eccl̄ie vel p̄ione p̄indiciū generet.

(Deputant hic ministri et officiales Concilij)

Quia nō ad p̄secutionē h̄mōl p̄ciliū requirūt certi ministri et officiales,
Ideo hoc sacro approbāte p̄cilio deputamus infrasch̄ptos
vīc̄ dilectos filios Aragonū de malispintis, loco cuius q; p̄mo
tus fuit postea ad eccl̄iam Elisinam p̄ nationē Italicā fuit elect⁹
et appositus dñs Jacob⁹ Rodim de Janua, Paulū de iuuenaco
Hermannū de Dwerck, Thomā polcen, Johem de Klempeyo
notarios n̄ros: q̄ videnti om̄es scripturas que in p̄cilio eodem
fient curā habent specialē: ita q̄ p̄corditer et ordinate fiant sicut
deces ē. Et oīly ordinatis in p̄fato p̄cilio se subscribant, necnō di
lectos mḡos Antonium de Luschis, Angelum de Reate, Job
de gestis, Et Petru de Irilia p̄fati p̄ciliū notarios et sribas q̄ sub
alternent notarijs sup̄dictis⁹ dilectū filiū nobilē virū Bertoldum
de vrlinis comite Suauoneū, et palatinū ipsius p̄ciliū custodem
Dilectos filios mḡos Johem Basire l̄faz ap̄licaz scriptorem
Jacobū de campis cauzar palacij n̄rī auditorē, Angelū de flus
blionib; cauzar camere ap̄lice auditorē, Et Petru pauli de Justi
nopolī canonicū Rauēnateū, decretor̄ doctores. Scrutatores
votoz quoz duo ex vna: alijs nō ex altera p̄fati p̄ciliū p̄t vota scruta
tent, et cū ipsis duo ex eisdem notarijs: et duo ex scribibus sup̄dictis⁹ in
votoz scrutinatione sp̄ debent intesse. Dilectos filios mḡm Petr⁹
de Anchiarano vtriusq; iuris, Symonē de perusio iuris ciuil, ra
phaelē de fulgoſijs vtriusq; iuris, Ardecimū d̄ nonaria iuris ciuil
lis doctores p̄fati p̄ciliū aduocatos. Necnō dilectos filios magi
stros Johes de scribanis: Henricū de Piro dicti p̄ciliū, procurato
res et p̄motores, Egr̄m garcen, de Pistorio meū, potenti, Bar
tolomeū de pandor̄ Michaelē Bolosonis ordinatores sedere
debentū in p̄cilio supradicto, Lectis itaq; cedula et bulla p̄dictis⁹

Secunda sessio

dñs cardinalis alta voce interrogans sciscitatus est utrū om̄ia t̄ singula in sup̄dicta cedula p̄tentia ipsi synodo placerent. Ad cui⁹ interrogationē om̄ia t̄ singuli plati in synodo existentes p̄corditer nemine discrepante responderunt: placet. Sup̄ quibus oib⁹ t̄ singulis magistris Iohes de scribanis fieri petiūt p̄ p̄thonotarios ad hoc deputatos publicū t̄ publica instrumenta,

Sessio quādo dñs noster papa obtulit cessionem sui paparū.

Inno a nativitate dñi. M.cccc.xv. Indictione. viii. pontificatu q̄ sup̄ die s̄o martis secunda mēsis Marcij fuit celebrata sessio in q̄ dñs noster celebrauit missam in ecclia maiori de sp̄sancto, q̄ celebraata fuerūt lete solēnitates q̄ p̄suerūt in sessiōib⁹. Demū dñs n̄ sedens in cathedra ante altare p̄uersus ad p̄ciliū ibidē p̄gregatū legit cedula tenoris sequentis p̄ dñm Vitalem patriarchāanclochenū noīe p̄ciliū traditam altā voce sc̄z incipiendo.

Ego Iohes papa, xxiij, ppter q̄tē totius populi christiani, p̄fiteor spondeo p̄missio iuro t̄ voweo deo t̄ ecclie: t̄ hunc sacro cōcilio sponte t̄ libere dare pacē ipsi ecclie p̄ vñ mee simplicis cessionis papatus t̄ eā facere t̄ adimplere cū effectu iuxta delibera-
tionē p̄nitis p̄ciliū, s̄i t̄ qñ Petrus de luna. B̄ndictus, xiiij. Et an-
gelus corario, Gregorius, xij, in suis obedientijs nuncipati pa-
patui quē p̄tendūt p̄ se vel, p̄curatores suos legitimos simpliciter
cedant, t̄ tunc in quoq̄ casu cessionis vel decessus aut alio in q̄
p̄ meā cessionē petierit dari vñlo ecclie dei ad extirpationē p̄sen-
tis sc̄issimatis. Et dum legebat illam clausulam in p̄cripta cedula
spondeo p̄missio voweo t̄ iuro deo, flexit genua versus altare po-
nendo manus ad pectus dixit hec verba. Et ita p̄missio obserua-
re. Quo facto impator surgēs de sua cathedra regratulatus fuit ei-
dem dño nostro noīe p̄ciliū t̄ suo: flectendo genua deponendo co-
ronā t̄ osculādo pedē eiusdē dñi nisi. Et etiā dñs p̄iarcha fuit re-
gratias eidē noīe p̄ciliū. Post hec cantores incepérūt cantare. Te
deū laudamus t̄c. Et p̄curator cōclū Iohes de scribanis petiūt
noīe p̄ciliū publicū instrumentū a p̄thonotariis t̄ notariis ac scri-
bis sedis apostolice.